

Järvamaa neiud paar sajandit pärast Hupelit Jaan Eelnurme fotokogus

Et August Wilhelm Hupel veetis oma viimased eluaastad Paines, siis viis see mõttele tutvustada Paide fotograafi Jaan Eelnurme fotokogu, seda küll kitsast vaatenurgast lähtudes, nimelt valides välja neidusid kujutavad fotod. Süda jääb seejuures pisut kripeldama, sest muidugi on Jaan Eelnurme fotokogu vägagi mitmekesine. Tema fotosid mitmesugustel teemadel võib leida andmekogudest www.ra.ee/fotis/ ja www.muis.ee, samuti publitseeritud fotoalbumitest „Paide vanadel fotodel“ (2003) ja „Järvamaa vanadel fotodel“ (2008). Tunaski on tema fotosid avaldatud.

Põhiosa Jaan Eelnurme (kuni 1935. aastani Johannes Ehrenvert) fotokogust asub Järvamaa Muuseumis, kokku 2027 klaasnegatiivi, Eesti Filmiarhiivis on säilitamisel pea 1800 klaasnegatiivi (mõõtudega 10 x 15), osa tema fotosid asub ka Eesti Ajaloomuuseumi ja teistegi mäluasutuste fotokogudes.

Filmiarhiivis olevad fotod kajastavad suure osas Paide ja selle ümbruse koolide õpilasi ja nende tegevusi 1920.–1930-ndatel, aga ka Paide ja selle lähikonna vaateid ning sündmusi. Tollane kultuurielu Paines ja sealsetes koolides tundub Jaan Eelnurme fotode põhjal vägagi mitmekesine, eriti torkab silma tantsurühmade rohkus. Ei tea, kas tantsijaid oli kuidagi huvitavam pildistada või oli see fotograafide kõige südamelähedasem kunstiliik.

Grupifotosid naistest leiab ikka „traditsioonilistelt“ aladelt, nagu õmblemine, kokandus, heategevus. Õnneks leidsin foto ka vabatahtlikest naistuletõrjutest, et harjumuspärast mustrit veidike täiendada!

Jaan Eelnurme lühike elulookirjeldus MTÜ Fotopärandi andmetel on järgmine:

Jaan Eelnurme sündis Paines 1883. aastal, fotograafiat õppis G. Oskari ateljees Tallinnas aastatel 1907–1908. 1908. aastal on ta saanud Eestimaa kubermangult loa fotograafiaari avamiseks ning Painesse kolides avaski ta fotoateljee J. Livenstroemi ateljee ruumides, mille ta 1910. aastal endale ostis.

„Eesti Foto Almanakis“ (vt. 1929) on Johannes Ehrenvert kantud professionaalsete fotograafide nimistusse ja 1936. aastal kinnitatud tema fotograafi kutset.

Teadupärast natsionaliseeris Nõukogude võim 1940. aastal kõik Eesti fotoateljeed, nii ka Jaan Eelnurme oma. Jaan Eelnurme fotokogu põhiosa on arhiivi vastu võetud 1959. aastal. Ta suri 1962. aastal.

Suur tänu Järvamaa Muuseumi peafondihoidjale Leelo Saarele meeldiva koostöö eest!



Paide tantsijad Kalajõgi ja Ellerman 1931. aastal.
EFA 208.3-7866

Ivi Tomingas

Goethe õhtu Paide
Ühisgümnaasiumis
19.03.1932.
EFA 208.3-6521



Grupp
Kaubanduskooli
võimlejad
01.03.1938.
EFA 208.3-6624



Paide
Ühisgümnaasiumi
karskuse õpiringi
tantsijad 1928.
aastal.
EFA 208.3-6813





Grupp Paide Ühisgümnaasiumi õpilasi 1930. aastal. Grupifotode paigutuses panin tähele, et J. Eelnurmele on omane n.-ö. kolmnurkne kompositsioon, mis sellel fotol eriti silma torkab. EFA 208.3-6605



Paide tantsuõpetaja Birkeni tantsurühm 1920.–1930-ndatel aastatel. EFA 208.3-7682



Paide Kaubanduskooli tütarlapsed masinakirja tunnis 30.03.1936. EFA 208.3-6835



Kokanduse tund Paide Ühisgümnaasiumi IVb klassis 02.06.1932. EFA 208.3-6554



Singeri tasuta õmbeluskursustest osavõtjad 08.03.1939. EFA 208.3-7556



Mäo kangakudumise kursused 1934. EFA 208.3-7499



Tiisikuse vastu võitlemise seltsi valge lille müüjad 27.09.1929. EFA 208.3-7386



Paide Naiskodukaitse jõululaat 11.12.1933. EFA 208.3-7203



Paide Vabatahtliku Tuletõrjehingu naisrühm 1938. aastal. EFA 2083-7603



Vodja Põllutöökooli õpilased töötavad aias 29.05.1936. EFA 208.3-6745



Vodja Põllutöökooli õpilased puhkehetkel 1937. aastal. EFA 208.3-8794



Vodja Põllutöökooli õpilased internaadis 1937. aastal. EFA 208.3-8789



Ivi Tomingas

(1958), arhivaar, RA Filmiarhiiv, Ristiku 84, 10318 Tallinn, Ivi.Tomingas@ra.ee